

การจัดการความรู้เพื่อสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร
 ผศ.ดร.สมจินตนา จิรายุกุล, ผศ.ดร.วินัยธร วิชัยดิษฐ์และ ผศ.ดร.สุธิดารัตน์ มีทวารัตน์
 2563

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์1)เพื่อจัดการและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านกระบวนการผลิตหัตถกรรมไทยสืบสานวัฒนธรรมฝั่งธนบุรี กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนบ้านรักษ์ดิน และเสนอแนวทางการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของฝั่งธนบุรี ด้านหัตถกรรมไทย 2)เพื่อการจัดการความรู้ด้านการบริหารจัดการ สืบสานวัฒนธรรมทางดนตรีไทยฝั่งธนบุรีกรณีศึกษาบ้านพาทยโกศลและเสนอแนวทางการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของฝั่งธนบุรี ด้านดนตรีไทยไทย และ3)เพื่อการจัดการความรู้ด้านการบริหารจัดการสืบสานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฝั่งธนบุรีกรณีศึกษาชุมชนกำแพงทองพัฒนาและเสนอแนวทางการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของฝั่งธนบุรี ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานวิจัยนี้เป็นชุดแผนงานวิจัยที่ดำเนินการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา ประยุกต์ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ผลการวิจัย พบว่า

1) ความเป็นมาวิธีการดำเนินการและกระบวนการผลิตหัตถกรรมไทยสืบสานวัฒนธรรมฝั่งธนบุรีของวิสาหกิจชุมชนบ้านรักษ์ดิน พบว่า มีแนวทางการผลิตหัตถกรรม โดยใช้เยื่อไม้ไผ่กระดาษ การรักษาสีเงาผิวล้าวม การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมประยุกต์ที่มีอัตลักษณ์ มีวิถีศิลปวัฒนธรรมความเป็นไทยของฝั่งธนบุรี จากโบสถ์และวัดในชุมชน มีกระบวนการผลิตผลงานหัตถกรรมจากเยื่อไม้ไผ่กระดาษ ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย แนวทางการบริหารจัดการเน้น การสร้างสรรค์ผลงานตามองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมที่มีอยู่ โดยมีกระบวนการบริหารจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน การจัดการ การนำ และการควบคุม ผลจากการบริหารจัดการนั้นมุ่งเพื่อสร้างผลกำไร การประสบความสำเร็จในเชิงธุรกิจไปพร้อมกับการมุ่งสร้างสรรค์ผลงานทางหัตถกรรมที่ทรงคุณค่าและเป็นการอนุรักษ์สืบสานให้งานหัตถกรรมไทยฝั่งธนบุรี

2) ผลการศึกษาความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของวงดนตรีไทยบ้านพาทยโกศล พบว่า วงดนตรีไทยบ้านพาทยโกศลได้เริ่มต้นจากการเป็นวงดนตรีไทยบ้านหลังวัดกัลยาณมิตร วงดนตรีไทยวังบางขุนพรหม วงดนตรีไทยพาทยโกศลเป็นวงดนตรีเดียวกันแต่ได้เปลี่ยนชื่อวงไปตามยุคสมัย ซึ่งในปัจจุบันเป็นวงดนตรีไทยชาวบ้านในนาม“วงพาทยโกศล”ที่ยังตั้งอยู่ฝั่งธนบุรีโดยมีทายาทสืบทอดเป็นรุ่นที่8 ผลการศึกษาแนวการบริหารจัดการ พบว่า แนวทางการบริหารจัดการส่วนใหญ่เน้นความเป็นศิลปตามวิถีศิลปินซึ่งการดำเนินการของวงเป็นไปตามกระบวนการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการนำ และด้านการควบคุม ผลจากการบริหารจัดการนั้นมีได้มุ่งเพื่อสร้างผลกำไรแต่มุ่งสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีและเป็นการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม

3) การศึกษาความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนกำแพงทองพัฒนา เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา(สายเดิม) ซึ่งต่อมากลายเป็นคลองบางหลวงในปัจจุบัน ชุมชนแห่งนี้มีประวัติความเป็นมายาวนานตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา ส่งผลให้ชุมชนมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และเรื่องราวอิงประวัติศาสตร์ ที่เป็นสมบัติอันมีค่า ตลอดจนประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความผูกพันกับสถานที่แห่งนี้ มีการดำรงชีวิตตามวิถีชาวคลองมาจนถึงปัจจุบันได้โดยมีปัจจัยสำคัญ 2 ประการคือ (1) การมีความคุ้มครองจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2510 ที่กำหนดให้ “คลองบางหลวง” เป็นคลองสำคัญซึ่งจะต้องอนุรักษ์ไว้ (2) การที่ผู้อาศัยอยู่ในชุมชนทั้งผู้อาศัยเดิมและผู้เข้ามาอยู่อาศัยใหม่มีค่านิยมหลักและอุดมการณ์เดียวกันคือ การเน้นความเรียบง่าย เป็นธรรมชาติ เคารพในความเป็นส่วนตัวซึ่งกันและกัน มีพิธีกรรมและพิธีการที่ร่วมสมัยกันในความเชื่อเกี่ยวกับสุนทรียะทางศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น และวิถีแห่งการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย รวมทั้งมีเครือข่ายการสืบสานและการเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมให้คนรุ่นต่อๆ ไป แนวการบริหารจัดการในการสืบสานและอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนกำแพงทองพัฒนา เน้นความเป็นอิสระ แต่เคารพในความเป็นส่วนตัวซึ่งกันและกัน รับผิดชอบตามขอบเขตแห่งตน ไม่ก้าวก่ายกัน มีความเชื่อเกี่ยวกับสุนทรียะทางศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่น และวิถีแห่งการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย สอดคล้องกับกระบวนการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน การจัดการ ด้านการนำ และด้านการควบคุม ผลจากการบริหารจัดการนั้นมีได้มุ่งเพื่อสร้าง

ผลกำไรหรือการประสบความสำเร็จในเชิงธุรกิจแต่มุ่งสร้างสรรค์ และสืบสานให้ชุมชนกำแพงทองพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่คู่สังคมไทยสืบไป

4) ผลจากการตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเชื่อมั่นว่านวัตกรรมการจัดการองค์ความรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องและเหมาะสมโดยมีค่าคะแนน IOC เท่ากับ 1.00 ทุกประเด็น และผลการประเมินความเหมาะสมของสารสนเทศการจัดการองค์ความรู้ในรูปแบบ วีดิทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$ S.D. = 0.47)

คำสำคัญ การจัดการองค์ความรู้, การบริหารจัดการ, วัฒนธรรมด้านหัตถกรรมไทย, วัฒนธรรมด้านดนตรีไทย, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

The Knowledge Management for Inheritance Thai Cultural
in Dhonburi District, Bangkok

Somjintana Jirayukul, Winaithorn Wichaidit, and Sutidarat Mattavarat

Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University

2563

This research aimed to 1) manage and distribute knowledge based of the production process and management of Thai craft for Inheritance Thai culture source: Baan Rak Din Community Enterprise.2) 1) manage and distribute knowledge based of the Thai classical music culture conservation and tradition at the residence of Thai classical music culture source: Ban-Parttayakoson and 3) manage and distribute knowledge based of the cultural tourism in Thonburi district: case study in Kumpangthongpattana community. This research was research program, made by research and development ,applied mixed methods and exploratory design.

1. Background and operation of production process and management by Baan Rak Din Community Enterprise, the Center of Thai craft had production guidelines , reuse reduce and recycle from waste paper to paper mache product that was different from the competition by focusing on Thai art and culture in Dhonburi District. According to the management of Thai craft culture conservation and Inheritance .It was found that head and member of Baan Rak Din Community Enterprise had local wisdom of tacit knowledge and explicit knowledge of Thai craft. The management process :Planning , Organizing, Leading and Controlling ,the outcome not only aim to make profit, but also to create valuable of Thai craft and to conserve the traditional .

2) Background and the current condition of Thai classical music culture sources Ban Partayakoson, it was found that Thai classical band of Ban-parttayakoson started from being a Thai classical band which had different changed names titled Ban Lang Watkalayanamitr, Wang Bang Khun Prom, Ban-Parttayakoson respectively according to the periods of time. "Ban-Parttayakoson" located on Thonburi bank of The Chao Phraya River since then under the successor of the 8th generation; according to the management administration, it was found that the management of the band mostly focused on art according to the artist mode based on the four management processes Planning, Organizing, Leading, and Controlling; the outcome of management did not aim to make profits, but to create musical work and to conserve the tradition of Thai classical music;

3) The Kamphaengthongphatthana community is an old community located on the banks of the Chao Phraya River (the original line) which later became the Bang Luang Canal. This community has a long history from the times of Ayutthaya. As a result, the community has historic sites, antiques and historical stories. That is a precious treasures as well as people living in the community are a group of people who passed on from their ancestors and make a bond with this place. There is a way of living according to two important factors: (1) with protection from the cabinet resolution on 13 June 1967, which requires " Khlong Bang Luang " is an important canal which must be conserved. (2) The residents of the community, both former and new residents, have the same core values and ideologies: emphasizing simplicity, being natural, respecting each other's privacy. There

are contemporary rituals and ceremonies in the belief about artistic aesthetics, local culture and the simple way of living, including a network of cultural heritage and cultural heritage dissemination for future generations. The study of the management direction in the continuation and preservation of cultural tourism in the Kamphaengthongpattana found that most management practices emphasized independence but respect each other's, responsible for their scope, do not interfere with each other. They have beliefs about artistic aesthetics, local culture and the simple way of living consistent with the management process both 4 aspects: Planning, Organizing, Leading and Controlling. The management results are not intended to generate profits or experience business success but creative and continue to develop the community as a cultural tourism destination in Thailand.

4) Results of the effectiveness of video media for dissemination of knowledge by experts found that experts are confident that the knowledge management innovation developed is accurate and appropriate with an IOC score of 1.00. All issues and results of the assessment of the appropriateness of information, knowledge management in the video format, the overall picture is at the highest level ($X = 4.62$, $S.D. = 0.47$)

Keywords: knowledge management / management / Thai Craft/Thai classical music /cultural tourism